

Нестерова К. Ю.

*студентка III курсу юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник: *канд. філос. наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
Стояцька Г.М.*

ОСОБИСТІСНА ТРАЄКТОРІЯ НАВЧАННЯ У РЕАЛІЯХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

З прийняттям у 2014 році нового Закону України «Про вищу освіту» [1], українська освіта отримала додаткового потужного поштовху до реформування та інтеграції до європейського освітнього простору. Так, зокрема, з метою реалізації основних положень Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) [2], Закон України «Про вищу освіту» передбачає дотримання загальноєвропейських вимог про навантаження одного навчального року за денною формою навчання обсягом 60 кредитів ECTS та права здобувачів вищої освіти на вільний вибір навчальних дисциплін в обсязі не менше 25% кредитів ECTS від зазначеного обсягу. У навчальних планах ВНЗ нині передбачена варіативна частина з переліком елективних курсів для кожного рівня підготовки здобувачів вищої освіти.

Разом з тим, на сьогодні у вищій освіті України щодо реалізації даного інструменту освіти варто констатувати суттєві прогалини та недоліки. Це пов'язано з мінливістю транзитивного суспільства, подекуди недосвідченістю, пізнім формуванням свідомості молоді, відсутності життєвого досвіду, проблемами гендерної нерівності, загальними особливостями євроінтеграційних тенденцій в Україні. Крім цього, підготовка професіональних кадрів починається з занадто раннього віку, з ще несформованої особистості, яка має проблеми не тільки з самовизначенням місця у ланці суспільства, а і з недостатньою емоційно-вольовою реалізацією. З іншого боку метою життя людини (з огляду на традиційні суспільні цінності), є оплачувана праця на благо і для суспільства, а не навчання. Більше третини життя людина проходить процес навчання, що є занадто довгим терміном для використання ресурсів світу, тому наразі еліти ставлять перед собою завдання будь-якими способами і засобами прискорити цей процес, для пришвидшеного формування робочої сили, при цьому нехтуючи загальнолюдськими знаннями, навчаючи молодь тільки тим знанням, які знадобляться у роботі.

Тенденція до підсилення ролі елективного навчання має як бути прийнятною та зручною з боку студентства, так і стати одним з основних завдань керівництва вищих навчальних закладів та органів влади. Елективні навчальні курси спрямовуються на підготовку професійних кадрів без домішок дисциплін, що своєю масою відбирають час від фахових навчальних курсів. Вони не

перевантажують студентів при самостійній підготовці, урізноманітнюють навчальний процес, створюють більш прийнятні умови для оволодіння професійними компетентностями. Це є цілком аргументовано з огляду на те, що вища школа – це професійне навчання особистості з чітким спрямуванням на підготовку кадрів, які за декілька років займуть ланки серед трудового суспільства.

Противагою цьому виступає інша тенденція. Вища школа в усьому світі орієнтована на достатньо дорослу, зрілу особистість, яка вже визначилась з напрямками своєї діяльності у майбутньому. У такому разі початок отримання вищої освіти повинен починатися не з моменту закінчення загальноосвітніх закладів освіти, а значно пізніше – з 25-30 років. Оскільки ж в Україні середній вік студентів начальних курсів 17-18 років, вони не є достатньо зрілими для визначення свого власного життєвого шляху. Зазвичай, напрямок їх подальшого життя закладається батьками, які з свого досвіду стають керівниками долі дитини. Проте, бажання та схильності батьків рідко співпадають з прагненням молоді: бажаючи найкращої кар'єри, старше покоління будь-якими засоби спрямовує її на навчання професій, які не завжди відповідають вимогам часу або власним запитам молодого покоління. Такі чинники звужують світосприйняття молоді, заганняючи її у рамки не омріяної професії, занедбуючи схильності, навички та здібності, при цьому не самостійно обрана освіта починає з нуля формувати інші – зовсім неприйнятні, протилежні. У такому разі виникає необхідність продовжувати загальноосвітню траєкторію у вищій школі поступово імплементуючи фахові дисципліни, не звужуючи їх конкретних рамок.

Але, при імплементації європейської практики в українські реалії постають ряд проблем, що пов'язано з соціальними особливостями. Світосприйняття європейського та пострадянського соціуму подекуди мають мало спільних точок дотику. Зокрема, європейська молодь з моменту повноліття стає майже повністю самостійною. Державою забезпечується право отримати пільгове житло, проживати у гуртожитку, підтримуються пільгові програмами для молодих сімей, студентів. Освіта дозволяє працювати без відриву від навчання, роботодавці отримують пільги від прийняття студентів на робочі місця. При цьому батьки вже не мають значного впливу на долю такої особистості. Зовсім інша тенденція прослідковується у пострадянських країнах, зокрема і в Україні також. Держава жодним чином не підтримує молоде населення, рівень заробітної плати не співставний з вартістю житла як при найманні в оренду, так і на отримання у право власності, графік занять не надає можливості праці за професією, роботодавці прагнуть співпрацювати з професійними кадрами, нехтуючи навчанням молодих.

В цьому сенсі «...право на вільний вибір дисциплін здатне сприяти кращій самоідентифікації, формуванню позитивної самооцінки, підвищенню самостійності та відповідальності молоді людини» [3]. Але, на жаль, поки що слід констатувати цілу низку недоліків реалізації даного права студентів та його забезпечення. Зокрема, в переважній більшості ВНЗ, особливо монопрофільних, як правило, не існує окремого нормативного документу про порядок реалізації студентами права на вільний вибір навчальних дисциплін. Натомість реалізація даного права передбачена лише окремими пунктами Положень про організацію

освітнього процесу, та й то без формування спеціального методичного забезпечення у вигляді Каталогу курсів, які пропонуються до вивчення на вільний вибір студента.

Не реалізується право студента на вільний вибір спеціалізованого (профільного) блоку (пакету) дисциплін із навчальних панів іншої спеціальності (освітньої програми) з можливістю присвоєння йому в майбутньому додаткової професійної кваліфікації (в тому числі із врученням відповідних документів) та право вибору навчальних дисциплін в іншому ВНЗ при реалізації студентом права на академічну мобільність.

Не здійснюється регулярного моніторингу реалізації студентами права на вільний вибір навчальних дисциплін як під час безпосередньо процедури вибору, так і під час викладання навчальних дисциплін за вибором студента.

Не проводиться широка роз'яснювальна робота, яка б унеможливила зухвале ставлення студентів до дисциплін за вибором (які на жаль, у свідомості студентів часто ототожнюються із не обов'язковими).

Не проводиться набір кадрів для викладання дисциплін за вибором. У такому разі сталі навчальні працівники не в змозі надати всебічні знання у межах обраних навчальних занять.

Навантаження обраних дисциплін, почасти, не співставне з можливостями їх вивчення, що ускладнює їх засвоєння і як наслідок постає питання у доцільності їх викладання.

Водночас, у студентів, що вже навчаються за навчальними планами, до яких включено перелік дисциплін за вільним вибором, спостерігається, почасти, поверхове ставлення до дисциплін за вибором як до не обов'язкових, факультативних, таких, що лише розкривають нову для них проблематику, але не сприяють фаховому вдосконаленню та не розширюють існуючі знання. Локалізація більшості дисциплін за вибором по окремих днях тижневого розкладу призводить, на жаль, до частого ігнорування відвідування навчальних занять. У провідних світових ВНЗ реалізується програма вільного вибору студентами навчальних курсів за практики нещільного розкладу. Це дозволяє не зосереджувати дисципліни за вільним вибором в окремі дні тижня, а також дає можливість студентам інших спеціальностей відвідувати заняття викладача певної спеціальності навіть іншого факультету. У реаліях же пострадянського суспільства молодь звикла до навчання «з під кнута» і завжди залишається небезпека що студенти, яким буде запропонований нещільний графік навчання, не отримуватимуть відповідні знання за браком часу аудиторної роботи, а у вільний час не приділятимуть увагу саморозвитку та індивідуальній роботі.

Тому варто констатувати, що суттєві прогалини у реалізації права українського студентства на вільний вибір траєкторії навчання можуть бути виправлені лише шляхом системного впровадження в освітній процес накопиченого світового законодавчого та досвідного потенціалу. А одним з головних завдань освітньої реформи має стати глибокий аналіз перспектив, які існують у вищій освіті щодо оптимізації означеної проблеми, визначення проблематики стосовно отримання вищої освіти, з якою стикаються студенти ВНЗ, висвітлення недоліків освіти у вищій школі.

Підсумовуючи, можна зазначити, що частиною системного впровадження в освітній процес накопиченого світового законодавчого та досвідного потенціалу має стати реальна можливість здобувача вищої освіти на вільний вибір навчальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про вищу освіту: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://osvita.ua/legislation/law/2235/]
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf]
3. Stoyatska G.M. Person-centered teaching as a requirement of time: problems and prospects of Ukrainian higher education // European Humanities Studies: State and Society / Europejskie Studia Humanistyczne: Państwo i Społeczeństwo. – №4. – 2016. – P.35-47.
4. Вимір раціональності як чинник європейської інтеграції України / [Мирослав Попович та ін. ; відп. ред. М. Попович] ; Нац. акад. наук України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди. – К. : Наукова думка, 2014. – 291 с.

Никитюк І.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*
Науковий керівник: *к.і.н., доц. кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ, доцент
Грубінко А.В.*

ДЖЕРЕЛА «РУСЬКОЇ ПРАВДИ»

«Руська правда» – найдавніша писемна пам'ятка права українського народу, найважливіше джерело для вивчення суспільних відносин, норм та законів Київської Русі-України, що сформувалася у XI-XII ст. на основі звичаєвого права і князівського законодавства. Пам'ятка права містить норми торговельного, кримінального, спадкового і процесуального права. Хоча оригінали тексту не збереглися, їх вдалося відновити за рахунок списків, що містяться у церковних книгах.

Кодифікований збірник складається із двох частин: I частина – Правда Ярослава (близько 1016 р.), яка включала правові настанови дохристиянських часів; II частина – Правда Ярославовичів, складена синами князя Ярослава у Вишгороді (1072 р.), або Коротка і Поширена Правда.

Найдавнішим джерелом давньоруського права було звичаєве право. В його основі лежить неписаний звичай. Форми звичаєвого права: